

"Поро пиалан улыт яндар шўман-влак:
нуно Юмым ужыт" (Мф. 5:8).

ШўМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ГАЗЕТ 7-ЛЕ № 2013 ИЙ НОЯБРЬ

Иошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший архиепископ Иоаннын благословитымыже почеш

4 ноябрь –
Юмын Аван
«Казанский»
юмогажын
кечыже

Номерыште
лудса:

АРХАНГЕЛ
МИХАИЛ
3 стр.

КУРЫКМАРИЙ
КУНДЕМЫСЕ ЧЕРКЕ
6-7 стр.

СВЯЩЕНСТВО
ТАИНСТВЕ
8 стр.

РОШТО
ПҮТӨ
9 стр.

УВЕР-ВЛАК
10-11 стр.

Сарыш кайыме годым
салтак-влак Юмын Аван
иконыжым пелен налыныт

Ме шке ача-аванан, родо-тукумнан картычкыштым йӱратен ончена гын, Иисус Христосын, Юмын Аван, Пылпомышысо куат ден святой ен-влакын тӱсышт мыланна эшеат чот шергакан улыт. Юмоҥа-шамыч мыланна Святой Возымаш семынак Господьын але Тудын святойжо-влакын илышыштым ушештарат. Ойгышто улмына годым ме, юмоҥа ончылно чоннам почын, тушто ончыктымо святойым полшаш йодына. Эн кугу ўшан дене ме Юмын Авам сӱрвалена.

Юмын Шочыктышо пеш поро Аван чудым ыштыше юмоҥаже шуко тӱрлӧ уло. 4 ноябрь кечым Тудын «Казанский» манме иконыжо лӱмеш пайремлена. Вет эше 1579 ийынак Озан олаште индеш ияш ўдырлан икмыняр гана омо кончен: «Йӱлышӧ пӱртын қонга йымалныже мыйын тӱсем муыда». Ўдыр шке омыж нерген каласкален, но тудлан ончыч нигӱат ўшанен огытыл. Вара Юмын Ава шижтарен: «Кӧ мутем огеш колышт, тудлан уда лиеш». Каласыме верыште сукна дене вӱдылмӧ юмоҥам муыныт да Озан ола лӱмеш «Казанский» маныныт. Иконым мумо вереш ўдырамаш монастырьым чоненыт.

1610 гыч 1612 ий марте Москваште поляк-шамыч озаланеныт. Руш мландым тушман деч утараш манын, ончыч Рязань да моло олала гыч ополченец-шамыч Москва деке каеныт, но сӱген кертын огытыл. 1611 ий октябрыште Угарман (Нижний Новгород) олаште посадын старостаже Кузьма Минин калыкым у войскам чумыраш ўжын. Кокымшо ополченийым вуйлаташ князь Димитрий Пожарскийым ойыренят.

Юмын Аван «Казанский» иконыж деч ончыч лийше чудо-влак нерген князьлан каласкаленыт, сандене Димитрий Пожарский тиде юмоҥам пеленже Москваш нангаен. Кредалмаш деч ончыч ополченец-влак кум кече пӱтым кученыт, сенаш полшыжо манын, Юмын Аван «Казанский» иконыжо ончылно пеш чот кумалыныт. Нунын сӱрвалымышт Юмын Ава деке шуын. Тидын нерген поляк-шамыч дене пленыште улшо грек архиепископ Арсенийлан омо кончен. Омыштыжо тудын деке Сергей Радонежский толын да каласен: «Шке Аважын да Москван святительже-влак – Петр, Алексей, Иона ден Филиппын – сӱрвалымышт верч Господь вес кечынак тушман-шамычым пытара да Российын рӱдӧ олажым руш калыклан пӱртылта». Ополченец-влаклан архиепископ Арсений шке омыж нерген ўшанле ен-влак гоч увертарен. Тиде увер дене кумылангын, князь Димитрий Пожарскийын сарзыже-влак Москваш керылт пурен, 22 октябрь (кызыт 4 ноябрь) кечын тушман деч тудым утареныт. Юмын Шочыктышо эн святой Аван утарымыж лӱмеш пеш кугу кумалмашым эртареныт. Тиде кечым, ончыкылык тукымат ынже мондо манын, каже ийын пайремлаш тӱналыныт.

Юл кундемым да Юл энгер воктене илыше калык-влакым «Казанский» иконыж дене левед аралыше Юмын Ава Шке пайрем кечынже марий калыкланат шке кугыжанышыжым ышташ полшен. Сандене тиде кечын ме кум пайремым пайремлена: Юмын Аван «Казанский» иконыжым чапландарена, Марий автономный область почмым куанен палемдена да икте-весынам умылен, ваш келшен илаш сӱрена.

**21 НОЯБРЬШТЕ ЧЕРКЕ
АРХИСТРАТИГ МИХАИЛ
ДЕН ПЫЛПОМЫШЫСО
КАПАЫМЕ МОЛО
КУАТ-ВЛАКЫН
ПОГЫНЫШТЫН
КЕЧЫШТЫМ ПАЛЕМДА.**

АРХАНГЕЛ МИХАИЛ

суксо ден архангел-шамычын вуйлатышыже. Михаил лүм «Кө Юмо гай» манмым ончыкта. Юмонаште

Архангел Михаилым чүчкыдынак умдо але керде дене сүретлат. Михаил деч посна эше куд архангел уло:

ГАВРИИЛ

– Юмын куатше, вет тудо Господьын увержым конда;

РАФАИЛ

– Юмын эмлышыже. Тудо ойго годым шымата да черым паремда;

УРИИЛ

Юмын тул улмыжым ончыкта. Священный Преданийыште ойлалтеш: сулыкыш камвочшо Адамын рай гыч поктен колтымеке, рай капкам оролаш тиде архангелым шогалтыме;

САЛАФИИЛ (СЕЛАФИИЛ)

– Юмылан кумалмаш;

ИЕГУДИИЛ

– Юмын моктымаш;

ВАРАХИИЛ

– Юмын благословенийже.

**АРХАНГЕЛ МИХАИЛЫН
ПОЛЫШЫЖО**

1237 ийыште Батый ханын салтакше-шамыч руш ола ден ял-влакым йўлалтеныт, Кугу Новгород деке лишемыныт. Тушко 100 менге гына кодмо годым татар-шамыч вучыдымын мӱнгеш савырнен кудалыныт. Тидыже Юмын да Архангел Михаилын полшымыж дене лийын. Преподобный Пафнутий Боровский шке кочажын, татар баскак Мартинин, ойлымыжым тунемшыже-влаклан тыге каласкален: Россий мландым Батый кугыжа мемнан языкланна кӱра йўлалтен да Кугу Новгород воктеке лишемын. Юмо да Юмын Шочыктышо Пеш Яндар Ава тиде олам Архистратиг Михаилын полшымыж дене араленыт. Архистратиг Батый-лан олаш пураш чарен. Тунам Батый Литвасе олалашке каен. Вара тудо Киевыш толын, кў черкын омса ўмбалныже Архангел Михаилын иконыжым ужын, шке енге-влаклан каласен: «Теве тудо Кугу Новгородыш пураш мыйым чарен».

Кугу Отечественный сар годым Архистратиг Михаилын кончымыжо нерген Самарыште лекше «Благовест» газетыште савыкталтын. Пасушто пашам ыштыме годым латныл ияш Алешам вес рвезе-влак дене пырля немыч-шамыч кученыт да казаматыш петыреныт. Алексей йолташыже дене пырля шылын куржаш шонен, но омешыже тудлан тыге каласыме лийын: «Коктын шылын огыда керт, шкетынак курж!» Йўран кечыште пашаш нангайыме годым тудо шылаш шонен пышта. Тунам тудо коважын Юмылан кумалмыжым шарналтен: «Юмо, полшо да мемнам утаре!» Алеша шўртнялтын да лаврашке камвозын. Самырык пленник лўйымым вучен, но салтак тудым чумалын гына да моло-шамычым поктен каен. Ала-мыняр жап кийымеке, рвезе чодыра могырыш куржын. Икмыняр жапгыч тудо, вийдыме лийын, камвозын. Шижмеке, Алеша воктенже шинчыше самырык еным

ужын. «Мом киет? Айда каена!» - палыдыме рвезе тидым гына каласен. Мыняре нуно каеныт, Алеша пален огыл. Корно неле лийын: тыгыде вондер да кужу шудо йол йыр пўтырналтын, укш-шамыч чурийым лупшеныт. «Кўзӱ але товар кўлеш», - шоналтен рвезе. Тудо жапыштак палыдыме ег тудлан кугу кўзым шуялтен. Каяш куштылгырак лийын. Алешан вийже пытен гын, рвезе мландышке шинчын да Алешан канымыжым вучен. Кунам нуно Алешан палыме чодыра деке лектыныт, палыдыме ег йомын, пуйто тудо южышто шулен каен, кўзат йомын. Куаныме дене рвезе шортын колтен. Мӱнгыштӱ ӱрыныт: кузе тудо плен гыч шылын, фронтым вончен – тидым нигӱ умылен кертын огыл. Алеша умылтарен: «Мый шкетын лийын омыл, ала-могай палыдыме ег мылам полшен». Но чылан иктым гына ойленыт: «Юмылан тау, илыше! Юмылан тау!». Эрлашыжым Алешан коваже Юмылан таум ышташ черкыш каен. Алеша тӱрланымек, икмыняр кече гыч, коваже тудымат черкыш нагаен да кумалме юмонаже воктеке шогалтен. Алеша вуйжым нӱлталын да вучыдымын кычкырал колтен: «Ковай, теве мыйын утарышем!». Иконо гыч Алеша ўмбак Архистратиг Михаил ончен. Пурла кидыштыже тудо кердым кучен. Тудын полшымо дене рвезе каяш лийдыме чодыра вошт лектын, лўдыкшым, шужымашым да колымашым сенен.

**КУНАМ АРХАНГЕЛ
МИХАИЛЛАН КУМАЛЫТ**

Святой Михаилым пылпомышысо аралыше семын поснак черле-влак, медицине пашаен-шамыч, шофер ден моряк-влак, военный ден полицейский-шамыч жаплат. Шолышт коштшо да тушман-влак деч, тўрлӱ осаллык да пўртўс энгек лийме деч аралш тудым сӱрвалат. Тыгак у пӱртыш пурымо годым, пӱртлан негызым пыштыме годым, кугыжанышым арален кодымо верч, Российым утарыме да перегыме нерген кумалыт.

ЮМЫН АВАН

«ЧЫЛА ОЙГАН-ВЛАКЫН КУАНЫШТ»

ЮМОҢАЖЕ ЛҮМЕШ

ВОЛЖСК ОЛАСЕ ЧЕРКЕ

Йошкар-Оласе да Марий Элысе епископ Иоаннын благословитлымыж дене 1995 ий кенежым Юмын Аван «Чыла ойган-влакын Куанышт» (Всех скорбящих Радость) юмоҗаже лүмеш черкым Волжск олан эмлымверыштыже чоҗаш тўналме. Тўн приделын престолжым тиде иконо лүмеш архиерейский чин дене 1999 ий 19 апрельште святитлыме. Вес приделым Юмын Аван «Илышыште йомшо-шамычым кычалмаш» (Взыскание погибших) юмоҗаже лүмеш 1997 ий 27 ноябрьште святитлыме.

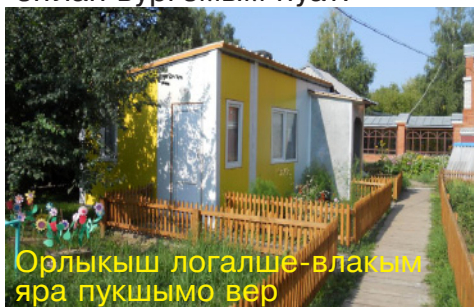
Приходьшко Волжск олан Заринский, Центральный да оласе эмлымверын кундемже -влак пурат. Черкыш 5, 12, 3, 9-ше номеран автобус дене «Монча» але «Поликлинике» остановко марте кудалман.

Храмын икымше настоятельже иеромонах Филарет (Златоустов) лийын. 1997 ий 28 ноябрьште настоятельлан иерей Александр Михайловым шогалтыме.

Вүргече, изарня, кугарня, шуматкече да рушарня еда Юмын Литургийым служитлат. Эр службо 8.30 тўналеш, а кас службо – 16 шагатлан. Чот орланыше Пантелеимонлан вўдым святитлыме молебен кажне

изарнян эртаралтеш. Рушарня еда 16 шагатлан Юмын Аван «Всецарица» иконыжо ончылно акафист лудалтеш да вўдым святитлыме молебен лиеш. Прихожан-влаклан расписанийым арня еда пырдыжеш сагат.

Священник ден прихожан-шамыч кугу социальный пашам нангаят. Приходьшто тыгай пашам протоиерей Александр Михайлов вуйлата. Тудын благословитлымыж дене черке пашаен-влак, тыгак приходьсо каҗашын членже-влак социальный пашаште тўрлө сомылым шуктат: черле-влакым ончат, нунылан кочкышым, эмым кондат, эмлымвер гыч лекше енлан вургемым пуат.

Орлыкыш логалше-влакым яра пукшымо вер

Оласе рўдө эмлымверын отделенийлаштыже, Марбум-комбинатын медсанчастьше да наркологий рўдерыште эмлалтше ен-влаклан полшаш черке пашаен-влак коштыт. Нуно тушто духовный полышым пуат. Эмлымверыште але посна кумалме пөлем уке. Кўлеш годым священникын йодмыжо почеш тыгай пөлемым пуат. Кажне кечын батюшка-влак эмлымверыш коштыт. Йоча отделенийште кудалтен кодымо икшыве-влаклан кугу тўткыш ойыралтеш. Кудалтен кодымо йоча-влакым мемнан приходьсо кумылын полшышо шўжар-влак ончат.

Гинекологий отделенийште йочам ышташ ямдылалтше ўдырамаш-влак да абортным ышташ шонышо ег дене посна мутланат.

Поро чонан Софронова О.Н. кудалтен кодымо йоча-влак верч тырша

Черкын библиотекештыже 2000 наре книга, 110 видеокассет, 180 аудиокассет уло. Библиотеке рушарня еда 11 гыч 16 шагат марте пашам ышта.

Шотан йоча-влакым ончен куштышыш верч приходьшто шуко паша ышталтеш. Рушарнясе школлан посна оралтым чоҗымо. Школышто кум класс да кочмывер уло. Туныкташ кўлмө материалым кажне класслан ситарыме.

ПОРЫН ИЛЫШЕ ПАВЕЛ АЧАМ ШАРНЕНА

Чот орланыше святой Димитрий Солунский лүмеш черке Порат селан эн шергакан вержылан шотлалтеш. Тений тиде черкын приходшо священник Павел Иванович Вишневецкийлан 200 ий темме кечым пайремла. Тудо тыште 1839 – 1869 ийлаште служитлен да приходлан шуко поро пашам ыштен, калыкым туныктен. Черкыжат шке моторлыкшо дене Павел ачан порылыкшым шарныкта.

П.И. Вишневецкийым шарныме лүмеш тунемше ден туныктышо-влаккан стипендийым да дипломым пумыш дене мемнан школ ойыртемалтеш. Тидым Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархий 2003 ий 8 ноябрьште пенгыдемден.

Павел Иванович 1813 ий 24 майыште Чебоксар уездысе Сотниково селаште протоиерей Иоанн Васильевич Коршуновын ешыштыже шочын. Ачажын поро пашаже, келге шинчымашыже, еглан полшымыжо изи Павеллан пример шотеш лийын да духовно кушкашыже полшен.

Павел Вишневецкий Озангысе духовный академийым тунем пытарен. Озангысе семинарийын пунчалже почеш 1835 ий 30 сентябрь гыч Свяжскысе духовный училищыште туныктен. А 1939 ий 29 мартыште Озангысе да Сызранысе архиепископ Анатолий тудым Озангысе уездын Порат селашкыже священниклан шогалтен. Тыште Павел ача кумло ий служитлен, прихожан-влакым духовный корныш виктарен, туныктен. Кермыч дене черкым тудо 43 ияш улмыш годым чогаш тўнгалын, тидлан шуко вийкуатым пуэн. Озангысе купеч М.М. Платонов тудлан полшен шоген. У черкым 1860 ийыште святитленит.

Павел ача марий йылмым сайын пален. Озангысе архиепископ Григорийын (Санкт-Петербургыч ончыкылык митрополитын) «День святой жизни» книгажым Озангысе семинарийште туныктышо Алексей Канцеровский дене пырля марий йылмыш кусарен. Книга 1859 ийыште савыкталтын. Павел ача марла эше статьям

П.И. Вишневецкий лүмеш диплом-влакым протоиерей Евгений Бакутов кучыкта

возен.

Сайын служитлымыжлан Павел ачам набедренник, онгеш сакыме ырес, скуфья, камилавке да таумут дене палемденит.

1859 ийыште П.И. Вишневецкий черке пörтыштö школым почын. Школлан оксам шке пуэн, йоча-влакым яра туныктен. Тиде школышто 40 рвезе ден 5 ўдыр тунемын.

Павел ача 1869 ий 31 январьште колен. 3 февральште 9 шагат эрдене Раифысе монастырьын настоятельже архимандрит Варлаам толын. Прихожан-влак

колоткаште кийыше йöратыме священникыштым тошто пу черке гыч луктыныт да у черкыш нангаеныт. Тушто архимандрит Варлаам тудым шарныме лүмеш литургийым служитлен. Павел ачам черке воктене тойымо.

Протоиерей Павел Иванович Вишневецкийын шочмыжылан 200 ий темме лүмеш кодшо тунемме ийыште мемнан школышто ятыр мероприятийым эртарыме. Тиде - «Порын илыше да шке пашажым йöратен ыштыше батюшка» лүман класс шагат; «Суксын кечыже дене, батюшка» манме йоча пайрем, П.И. Вишневецкийын илыш корныжо нерген викторине; чот орланыше Димитрий Солунский лүмеш черке нерген сочинений, почеламут да сүрет конкурс-влак. Калык кызытат йöратыме батюшкам поро мут дене шарна.

**М.М. Михайлова, Волжский район
Порат школышто историйым туныктышо.**

XIX курымышто Сура энер воктенысе чодыра лонгаште Архангел Михаил лүмеш монастырьчоналтын. Эн ончыч тиде верыште Пайгусово села гыч Андрей Никитин илаш тўналын, варарак тудын деке Цыганово ял гыч Михаил Герасимов ушнен. Нуным нимогай нелылык лўдыктен огыл. Уло курыкмари мландыште нунын нерген паленыт. Михаил да Андрей гаяк шонымашан еҥ-влак эркын дене тушко погыненыт. Тыге 1868 ий шошым монастырьым чоҥаш тўналыт. Монастырь пелен школым починыт. 1874 - 1895 ийлаште воктен улшо ялла гыч тушто 700 рвезе тунемын. Революций да граждан сар деч вара монастырьым петыреныт. Тудын поян садше, мўкшотарже, оралтешамычше жап эртыме семын йомыныт.

2005 ийыште Йошкар-Оласе да Марий Элысе архиепископ Иоаннын благословитлымыж почеш тиде обительым уэш нўлталаш схиархимандрит Лаврентий (тунам тудо архимандрит Варлаам лўм дене палыме лийын) толын. Тудо Курыкмари районысо Коговал ялеш шочын-кушкын, изиж годсек черкыш коштын. Школышто «Юмо уке» манын ойланыт. Рвезе-влак тудым воштылыныт. А школ директор ден сельсовет вуйлатыше черкыш коштмыж нерген йодыштыныт. Тудо нунылан тыге вашештен: «Кеч-мом мый денем ыштыза, Юмылан ўшанем да ўшанаш тўналам».

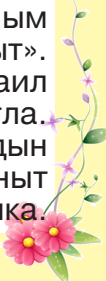
Вара Лаврентий ача черкыште мурышо-влак дене палыме лийын, нунын дечын мураш тунемын, да тудым псаломщиклан шогалтеныт. Икмыняр жап гыч пуйто яндар пылпомышто кўдырчў кўдыртен – тудлан Озангышке мяш кўштеныт! Тудлан книга-шамычым пуэныт. «Ме тыйым приходыш колтена», – маныныт. Тудын служитлыме

икымше черке Морко районысо М у ш е р а н ь с е л а ш т е лийын, вара Татари йыште сл у ж и т л е н . Икмыняр жап гыч батюшкылан шочмо кундемыштыже приходым пуэныт. Тудо Коротни селасе Иоанн Богослов лўмеш черкыште 19 ий

служитлен. Козьмодемьянск оласе Троицкий черкым почаш эрыкым пуымеке, тудо икмыняр ий тушто служитлен. 1992 ийыште Смоленский соборыш кусареныт. Тунам черкыште эше музей лийын, садлан черкым пу пўртеш почаш логалын. 1996 ийыште тушто чудо лийын. Батюшка тидын нерген тыге шарна: «Святой Шўлыш кечын крестный ход дене собор йыр коштынна. Молебен пытышаш годым еҥ-влак йўкланаш тўналыыч. Кўшкў ончалыым гын – собор ўмбалне шонанпыл. Вара йомаш тўнале да вучыдымын кокымшо гана лекте. Тудо вўдвара гай огыл ыле, а черке ўмбалне шергаш гай ушнен. Шукынжо шортыныт. Жаплан почмо черкыш пўртылмына годым шонанпыл почешна толын. Тиде пале дене Юмо мыланна ўшаным пуэн – черкым кок ий гыч пўртылтеныт».

Кызыт ынде Лаврентий ача Михаил Архангел лўмеш черкыште служитла.

– Кузе тыгай монастырьым, тудын моторлыкшым да куатшым пытарен кертеныт – умылаш пеш йўсў, – чаманен ойла батюшка.

– Мыйын йоратыме кнйгам Михаил Архангел лүмеш марий монастырь нерген. Кунам тудым лудам, шортмо шуэш. Собор вич престолан лийын, тўжем дене ег-влак Юмылан кумалаш толыныт, кече еда шўдў угла ег причастийым подылын. Тыште туныктымашын рўдерже лийын. Послушник 200 гыч 500 марте улмаш, чыла шке ыштен-ныт: ўденыт, куралыныт, шудым соленыт, кермычым кыреныт. Чыла шкеныштын лийын: шўдо наре ушкал, нылле имне, йыраг-влак, кол кучымо вер-влак да молат. Вара чыла тидым пытареныт!

Монастырьым шалатыме годым кермычым Угарманысе автозаводыш шупшыктеныт, кодшыжым шолышт пытареныт, черкын негызшат кодын огыл.

Монастырьын икымше настоятельже кумдан палыме ег игумен Паисий лийын. 1960-шо ийлаште фундаментым пужымо годым тойымо верым муыныт. Ег-влак аралалт кодшо капым, ыресым, кидыштыже Евангелийым ужыныт. Тиде Паисий ачан капше лийын манын, шонат. Тойымо верым кызыт уэш йомдарыме.

Лаврентий ачалан тений 85 ий темын. 23 августышто батушкын суксыжын кечыжым палемдыме. Юмо тудлан кужу курымым пуыжо манын, тыланена.

Курыкмари районсо Усола ялыште Святой Шўлыш лүмеш черке пелен рушарнясе школын тунемшыже-влак Архангел Михаил лүмеш черкыш миен толыныт.

Йоча-влак возат:

23 августышто ме Архангел Михаил лүмеш черкыш миенна. Тушто ме языкым касаренна да причастийым подылынна. Черкыште ме святой-шамычын мощыштым ужынна. Вара мемнам пеш тамле кочкыш дене сийленыт. Кочмо деч ончыч ме Лаврентий ачам «Кужу курым лийже» муро дене саламленна да тудлан пеледыш аршаш-влакым пўлекленна. А мыланна вашеш – календарьым. Эше черке воктен сниматлалтынна.

Мўнгў толмо годым Юмым Шочыктышо Пеш Святой Авалан мурым муренна. Черкыш коштын толмына мыланем пеш келшен.

Тарьянова А., 5-ше класс.

Кок арня ончыч мемнан туныктышына Ирина Ипполитовна каласен: «Коло кумшо августышто Сура энер воктен улшо Архангел Михаил лүмеш черкыш каена». Тиде кечым мый пеш чот вученам. Вучымо жап шуын. Кастенак сумкам поген, Лаврентий ачалан пўлеклаш пеледыш аршашым ямдыленам. Эрдене мыйым авам кынелтен. Настя лўман йолташ ўдырем толмеке, ачам мемнам автобус марте ужатен нангайыш. Автобус тарваныш, чонышко куан пурыш. Корнына тўрлў ялла гоч,

пеш тошто чодыра гоч эртен. Черкышке толын шуна. Черке кўргыш пурымекейна, сортам нална, эше тазалык нерген кумалаш йодын возышна. Вара святой-шамычын иконышт ончылан сортам шынден, нуным сўрвалышна. Ме, языкым касарен, святой причастийым подылынна. Служба деч вара Лаврентий ача деч благословленийым йодна, а тудо мыланна святой елейым шўралтен.

Черкыште пеш сай ыле. Но мыйын ик языкем лийын – пўтым кучен омыл. Черкыш коштын толмеке, чонышто пеш куштылго лийын. Саде кече сайын эртен. Мўнгў пўртылмеке, ачам - авамлан да шольымлан миен коштмо нерген каласкаленам.

Юмылан тау!

Рыжкова Л., 3-шо класс.

Коло кумшо августышто эрденак мўнгў гыч лектым. Школ автобус дене Сура черкыш Лаврентий ача деке кудална. Тудо кум гана лўмжым вашталтен. Калык тудым ожно поро Васлий манын, вара тудо Варлаам ача лийын, кызыт Лаврентий ача семын палыме. Саде червер кенеж кечын батушкын суксыжын кечыже лийын. Ме тудлан пеледыш аршаш-влакым нангаенна. Иктаж шагатат пельште шонымо верышке шуынна. Кужу службышто шогенна, языкым касаренна. Вара святой причастийым подылынна. Тиде черкыште тўрлў святойын мощыжо уло. Служба годым молитвам мурым мыланем пеш келшен. Служба деч вара мемнан рушарня школна Лаврентий ачам суксыжын кечыже дене саламлен. «Кужу курым лийже» молитвам рушла да марла муренна. Батушка моткочак йывыртен. Тидын деч вара мемнан сангаш Иерусалим ола гыч кондымо святой ўйым йыгалтен.

Служба пытымеке, мемнам пеш тамлын пукшеныт. Вара черке ончылно Лаврентий ача дене пырля сниматлалтынна.

Михаил Архангел лүмеш черкыш коштын толмына мыланем пеш келшен. Мыйын адакат тушко миен толаш кумылем уло.

Иванова К., 5-ше класс.

СВЯЩЕНСТВО ТАИНСТВЕ

Тудынат иктаж-могай лушкыдылыкшо лийын кертеш. Но священник-влак нерген удам ойлымо деч шекланаш кўлеш. Тимофейлан колтымо серышышытыже апостол Павел тыге возен: «Кок але кум таныклыше деч посна пресвитерым титаклымым ит колышт» (Тим.5,19).

Умылтарен каласаш гын, тебе мом палемдыман: черкышке ег-влак батюшка деке огыл, а Юмо деке толыт. Но нунын верч садак священник кумалеш, да тудын гоч чыла таинстве шукталтеш.

Юмо деч налме порылыкшым священник пенгыдын кучышаш да шке тыршымашыже дене ешарен шогышаш. Тиде нерген апостол Павел тыге ойла: «Сандене тыланет ушештарем: ўмбакет кидем пыштыме годым Юмо деч налме

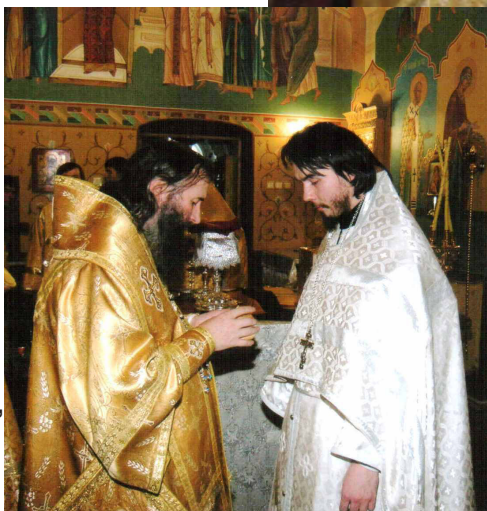
СВЯЩЕНСТВЕ - тиде тугай таинстве, кунам ойырен налме еным архиерей, кид пыштыме дене, епископ, священник (пресвитер) але диакон саныш шогалта. Христосын Черкыштыже служитлышаш еглан тидын годым Юмын суапландарымашыже, Святой Шўлышын порылыкшо пуалтеш.

Священство кум кўкшытан лиеш: диакон, священник да епископ (архиерей).

Диакон таинством эртарыме годым польшкала. Священник таинством

шке эрара. Архиерей таинством эрара да эше тудым эртараш вес енымат шогалтен кертеш.

- Тыглай айдеме дене священник коклаште иктаж-могай ойыртемо уло мо? - йодыт югунам. Да, ойыртемо кугу. Вет священниклан Юмо деч куат пуалтеш. Тиде куат дене тудо сулыкым касарен, Юмо ончылно калык верч шоген да нунын верч йодын кертеш. Ег-влакын сулыкыштым суксо-влакат касарен огыт керт, а священниклан тыгай власть Юмын порылыкшо дене пуалтын. Илыме курым мучко тиде ўшаным сулаш да тыгай кўкшытыштў шогаш куштылго огыл.

моштымашетым угычын виянгден шого» (2 Тим. 1, 6).

Священство саным налаш шонышо еглан илышыште шкенжым яндарын кучыман. Тидын нерген апостол Павел адак ушештарен ойла: «Нигў дене кид пыштымим шукташ ит вашке, ег-влакын языкышт тыйын ужашет ынже лий. Шкендын арулыкетым арале» (Тим.5,22).

**Иерей ИГОРЬ САПАЕВ,
Сотнур селасе Святой Троице
лўмеш черкын настоятельже.
Волжский район**

РОШТО ПҮТӨ

28
ноябрь -
Рошто пүтө
түналтыш

Тудо Христосын Шочмыж лүмеш пайрем деч нылле кече ончыч түналеш. Вес семынже тудым эше Филиппын пүтыжө манит, вет 27 ноябрьште апостол Филиппым шарныме кече. Христосын Шочмо кечыжлан ме шкенам молитва, пүтө да сулыкым касарымаш дене эрыктышаш улына. Түняшке толшо Юмын Эргым яндар шүм, кап да чон дене вашлияш күлеш. Ме тудлан ару да яндар шүмнам пуышаш да Тудын туныктымыжо почеш илышаш улына.

Пүтө годым мемнан ончылно йодыш шога: молан ме илена, могай языкна уло да тудын дене кузе кучедалаш күлеш?

Пүтө годым шылым, уйым, шорым, муным, сырым кочкаш огеш лий. Тыгак вүргечын да кугарнян кол ден нөшмуйымат огыт коч. Вес кечылаште – кушкыжмын, изарнян, шуматкечын да рушарнян – нөшмуй дене ямдылыме кочкышым кочкаш лиш, колым – вүргечын да кугарнян. 2 январь гыч 6 январь марте пүтө виянрак, тунам шуматкечынат, рушарнянат колым кочкаш благословений уке.

Духовный пүтө уке гын, капын пүтыжө чонлан утарымашым ок кондо. Але мөнгешла, осалыш савырнен кертеш. Ом коч да пүтым кучем манын, айдеме кугешнен кертеш. Чын пүтө молитва, языкым касарымаш, осал паша деч коранмаш дене кылдалтын. Пүтө капнам үнышым ышта да язык деч эрыкталташ полша. Молитва да языкым касарымаш деч посна пүтө dietyш веле савырна.

Мемнан газетнан икымше номерже марий калыкын просветительже, священник Гавриил Яковлевич Яковлевын шочмыжлан 170 ий темме лүмеш пөлеклалтын ыле. 21 ноябрь – тудын вес түняшке кайыме кечыже. Гавриил ачам шарныме лүмеш ме тудын пашаже-влак дене тендам умбакыже палдарена.

ПАША НЕРГЕН

Йорло улат гын, шужен колаш ынже лий манын, пашам ыште; поян улат гын, ойгырен колаш ынже лий манын, пашам ыште.

Пашам ыштыде, нимоланат шуаш ок лий. Кажне ег чыла сайым да шергаканым шке пашаж дене ыштен налшаш.

Пашам ыштыдымаш, яра илымаш еным пытара. Кузе рүдангыш күртным кочкын пытара, тыгак пашам ыштыде илымаш, йолагайланымаш енын көргыжым пытара. Йолагай-шамыч нигунамат нимо порымат ыштен огытыл, нигунамат огыт ыште. Нуно эре укелан чытен илат, нимогай пашамат пытарен огыт керт. Йолагай-шамычын пайдашт уке, нуно нигунамат огыт тем, ни капышт, ни чонышт денат таза огыт лий.

Йолагайлык дечын чыла түрлө осал лектеш, тудо чыла осалын аваже улеш. Шым кугу языкыште иктыже – йолагай улмо язык. Йолагай улмышт дене мыняр ег йолагай лийын, еным пушташ коштшо лийын, сай пашам ыштыде, шкаланышт кочкаш кычалаш өрканен кият.

Христосын первой апостолжо-влак пашам ыштымышт дене мыланнат пашам ышташ туныктен коденит.

- Шке кидем дене пашам ыштенам, ниголанат шкемым пукшыктен омыл, - манын, святой апостол Павел ойлен.

Тудын пашам ыштымыжым ончен, пустыныште илыше чыла святой преподобный ачана-шамыч шке пашашт дене кочкын иленит. Ег-шамычлан утларак да утларак сайым ышташ кө полшен? Пашам ыштыше-шамыч огыл мо? Чыла шинчымашым, поянлыкым, сай ыштен моштымашым, уржа киндым ўдаш да вес түрлө пашамат ышташ йоратыше ег-шамыч туныктенит, полшенит.

Кид дене пашам ыштыше ег-шамычым веле пашазе манаш огеш лий, уш дене ыштыше ег-влак утларак ыштат. Радынам сүретлыше, книгаг возышо ег калыклан пеш шуко пайдам конда, ушлан тунемаш шуко йоным луктеш.

Эре сай пашам ыштен илаш тунемше ег, пөръенат, ўдырамашат, поро пиалан лийыт.

Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийыште Туныктымо рүдер почылтын. Тыгай рүдер Святейший Синодын да святейший Патриарх Кириллын пунчалышт почеш ышталтын.

Тиде рүдерын тунг задачыже – рушарнясе школ-влаклан туныктышо ден катехизатор-влакым ямдылымаш. Чумыр Россий мучко тыгай туныктышо-шамыч огыт сите, нунын деч посна Российым духовный кризис гыч лукташ неле.

Программе кокияш очно-заочный курс дене шукталтеш. Занятий-влак тылзылан ик арня дене сентябрь гыч июнь мучаш марте Йошкар-Оласе Православный рүдерыште каяш тунгалыт. Тушто Йошкар-Оласе храм-влакын настоятельышт да вузласе шаньчыен-шамыч туныктат. Тачысе кечын курсышто 20 утла ег тунемеш.

Тыгай курс илышын йодмыжо почеш ышталтын. Мыланна духовный негызыш пörтылаш күлеш. Вет революций марте кажне енын кугу опыт погынен шуын ыле, кажне енын шкенжын духовный туныктышыжо улмаш, школлаште Юмын Законом туныктеныт. Таче тиде тунг йодышыш савырнен. Православный ұшанымашын негызшылан туныктымаш але эркын кая да калыкын палымашыжат шагал.

Кызыт ег-влак йочаштым храмыш тынеш пурташ кондат. Но шкешт тидын годым вера нерген шагал палат. Кресава ден кресачан сомылышт нергенат умылымашышт анысыр. Мужарымаш таинстве нергенат тидымак каласаш лиеш. 80 ий атеизм озаланен, шуко миллион ег ұшан деч посна кушкын. Уэш православный илышыш пörтылаш манын, духовный умылтарымаш пашам нанаяш күлеш.

Туныктымо рүдерым почмаш юбилей пагытыште лийын, вет тений Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийлан 20 ий темын.

Владыка Иоаннын благословитлымж почеш Йошкар-Олан историй тоштерже «Православный Йошкар-Ола» луман у программым темла.

Экскурсий годым те олан уэмше тусшым веле огыл ужыда, а Марий мландыште Православийын вияг толмо историйже, олаште улшо святыня-влак нерген, православный храмын чоңалтмыже да символикыже нерген пален кертыда.

Черкыште те, илыше-влак да колышо-шамыч нерген кумалаш йодын, запискам пуэн да святой вудым налын кертыда.

Экскурсий нерген пален налаш да тушко возалташ 8 (8362) 42-36-32 номеран телефон дене лиеш.

УВЕР- ВЛАК

24 сентябрьыште Морко район Арын селаште Христосын Шочмыжо лумеш черкын настоятельже Николай Чузаевын да прихожан-влакын тыршымышт дене «Шортньо шыже» пайрем эртен. Пайремышке владыка Иоанн да шуко калык толын.

Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийын Савыктыше пöлкаже «Новомученики земли Марийской» луман книга м луктын.

Святой-влак радамыш пуртымо Марий новомученик епископ Леонид (Антощенко), тыгак Адриан Троицкий, Николай Рюриков, Сергей Стрельников протоиерей-влак, Михаил Березин ден Анатолий Ивановский иерей-влакын илышышт нерген тушто ойлалтеш. Нунын фотоштат уло.

Священномученик Анатолийын тюрм-масе дневникше поснак онай.

Епархийын пресс-службыжо

НОЯБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

2 ноябрь – Димитрий кече вашеш поминка.

4 ноябрь – Юмын Аван «Казанский» юмонаже лүмеш пайрем.

5 ноябрь – Господын святой апостол Иаков изажын кечыже.

6 ноябрь – Юмын Аван «Чыла ойган-влакын Куанышт» (Всех скорбящих Радость) юмонаже лүмеш пайрем.

8 ноябрь – Чот орланыше святой Димитрий Солунскийын кечыже.

10 ноябрь – Святитель Димитрий Ростовскийын кечыже.

14 ноябрь – Святой Косма ден Дамианын

кечыже (бессребренники).

21 ноябрь – Архистратиг Михаил ден Пылпомышысо капдыме моло Куат-влакын погынышт.

22 ноябрь – Юмын Аван «Вашке Колыштшо» (Скоропослушница) юмонаже лүмеш пайрем.

26 ноябрь – Святитель Иоанн Златоустын кечыже.

28 ноябрь – Иисус Христос Шочмо лүмеш пүтö тўналтыш.

29 ноябрь – Апостол да евангелист Матфейын кечыже.

Черке илышым 14 октябрыште кугу пайрем сōрастара. Тиде Юмын Аван Левед аралымыже лүмеш кече – Покров, марлаже ме тудым Покро манына.

Тиде кечын Марий епархийысе икмыняр черкын престольный пайремже. Мари-Сола, Чкарино, Арын, Упша, Алексеевский, Эмеково, Чодраял да моло кундем калыклан Покро пайрем пеш лишыл. Шурным, пакча-саскам поген налмеке, ег-влак тиде пайремлан ончылгочак ямдылалташ тўналыныт.

Владыка Иоанн пайрем кечын Юмын Аван Леведмыже лүмеш Кокшайск селасе черкыште службым нангаен. Туныктен ойлымо мутыштыжо тудо Юмын корнышто пенгыдын шогаш ўжын. Калык, Юмын кўштымашым шуктен, ик ой дене илаш тўналеш гын, Юмын Ава Шке полышыж деч посна ок кодо манын ойлен.

17 октябрь кечын Петьял черкыште Казаньысе святитель-влак Гурий, Варсонофий да Герман, тыгак Казаньысе святой-влакын погынышт лүмеш пайрем службо лийын. Ночко игече шоген гынат, черкыш шуко калык толын.

Пайрем службо Йошкар-Олан да Марий Элын Высокопреосвященнейший архиепископшо Иоаннын вуйлатымыж почеш эртен. Божественный литургий деч вара молебен, черке йыр крестный ход лийын. Владыка Иоанн прихожан-влакым святой вўд дене шыжыктен, туныктен ойлымыж годым святитель Гурийын илышыже нерген каласкален. Вет черке Озангын тиде икымше архиепископшо Гурийын лўмжым нумалеш, да тысе калыкат тудым пеш пагала. Пайрем деч вара ег-влак куан кумыл дене мўнгышт пўртылыныт.

АРЫН ЧЕРКЕ

Арын черкын вуйжо
Волгалтеш тораш.
Йыр ужар куэрже
Кушкылда вияш.

Тыште пешак сълне
Кайык-влак мурат.
Кайык муро дене
Черке чан йонга.

Пайрем кечын тышке
Ен-влак погынат.
Тазалыкым, пиалым
Юмо дечын сървалат.

Аня Семёнова

**5 классыште тунеммыж
годым возен.**

Шергакан изи йолташ!

Чиялташ йӱрышӱ тӱрлӱ сӱрет
«Шӱм-чон изолык» газетын
кажне номерыштыже тый
декет толеш. Тый краске
але карандаш дене моторын
сӱретлен моштет гын, тиде
але вес темылан сӱретым
альбом листаш ыштен, мемнан
деке тыгай адрес дене колто:
424002, г. Йошкар-Ола,
ул. Вознесенская 81, каб. 224.
Эн мотор сӱретым газетеш
печатлена. Серышыште шке
фамилийым, лӱмым, ийготым
да илыме веретым ончыкто.
Сенгымашым тыланена!

Куанен чиялтена**Ӱшанымаш нерген туштен
каласыме шомак**

Ик кундемшыште кукшу кенез шоген.
Оласе черкын священникше йӱрым
йодын кумалаш ен-влакым эрдене
эрак чумырен. Кумалмашке ик йоча
зонтикым нумал толынат, погынышо
уло калык тудым воштылын. Кажныже
икшывым туныктен ойлен:

–Йӱржӱ уке вет. Ораде, молан
зонтикшым нумал толынат, теве эше
йомдарет.

–Йӱрым йодын кумалыда гын, тудо
садак толеш, шонышым, – ӱнгышын
вашештен рвезе.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ГАЗЕТ**Учредитель:**

Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархий.

Савыктыше: Кусарыше комиссий.

Редакцийын адресше: Йошкар-Ола,
Вознесенский урем, 81, 224 каб.,

тел.: 45-39-54. **E-mail:** marlagazet@mail.ru

Редакционный советым вуйлатыше:

иерей Николай Чузаев.

Редакционный совет: Н. Федосеева,
А. Чемякова, А. Титов.

Компьютер дене келыштарыше: Д. Смирнов.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА

КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

Тираж: 900 экз.